Jaromír Typlt

V tu ránu

A vše další smete smršť.

Smršť mrštěná k příštímu. Smršť už teď příští, smršť příštího. Mrštěna žene se, valí a temně hučí. Hukot: temná spodní hladina všech podtónů, podtextů, podlitin. Nikým neslyšen, ten hukot přehlušuje vše. Nedá se do něj zaposlouchat, řve to až příliš, než aby se to bez hlesu nerozplynulo v tichu. Pronikavý zvuk. Prochází už i tím, co ještě není. Zvuk bez souzvuku. Žádný myslitelný tón s ním nemůže souznít, jen výkřik na pokraji zoufalství, řev trýzně, úpění a nářek. Hukot muk. Ve všem všudy, mnohem blíž než na dosah, takže až v nedosažitelných končinách, úplně nejhloub, ale přímo zde, v mučivé naléhavosti – valivý hukot.

To se řítí smršť, strašlivá smršť se řítí k příštímu, aby ho strhla do svého divokého proudu, do děsnejch peřejí, kterým nic neunikne, které ale uniknou všemu. Nic než proud. Prudce kupředu a v tom už sobě navzdory, strmě proti svému toku. Ze svého opaku síly dorážejí do vlastního týlu, jsou stále v sobě, samý protiúder a vývrat, štvaní a štíření. Smršť už teď příští. Slepá. Svárlivá a nenasycená. Nestvůrná nestvůrnost sama, když plive stvoření za stvořením.

Kam paměť sahá, není ještě dost hluboko, aby bylo o smršti potuchy. Ani z nepaměti se neprodral žádný výkřik, který by souzněl s hukotem muk. Není divu, vždyť kdo z lidí by si v té vřavě živlů udržel život v délce výkřiku? Jednoho celého výkřiku? Ani hlesnout by nestihl... Pokolení za pokoleními zařvala ve smršti a na výkřik to stejně nestačilo, celé lidstvo je krátké na jediný sebekratší souzvuk s tím, čím je proniknuto skrznaskrz. Vědmy jsou nevědomé, stařešinové příliš nezkušení a jasnozřivci přespříliš zaslepení, když dojde na smršť. Pak ale není mezi živými nikdo, kdo by mohl vypustit tato slova! Není mezi živými, když dojde na smršť, na každého dojde, na mou smršť, došlo na má slova.

Slova, která si ani neškrtnou, ani nezajiskří. Nechají se vymrštit, stanou se smrští a v běsnivém rytmu budou usilovat o souzvuk s temným hukotem, poženou se, poštvou proti sobě, provalí se to i ono, ale ať si do proudu strhnou cokoliv, k souzvuku schází výkřik.

Ať si zařve kdokoliv, na výkřik to nedá.

Smršť, bez ohledu na toho, kdo zůstává vzadu za tím vším, se překotně řítí k příštímu.

K tomu, kdo přijde příští.

Ještě se nedá rozpoznat, ale už je patrný, už se mu div neběží v ústrety, padni komu padni. Míří sem, je to jisté, jako když se pod nohama prolomí past.

A přece je to příliš brzy, příliš napřed před příštím, tušit ho. Vždyť smršť se k němu teprve stáčí. Šlehnutí a zašlehnutí, výboj za výbojem, strhl se vír, děsné oko smršti. Předchází to jako věštba, zahlédnout, že se v oku smršti zračí něčí obrysy. Teprve se v něm otevírá zornice, hluboká průrva uprostřed vířícího kola, jež se prodírá skrze smršť hloub a hloub, až pod samu hloubku, kde vše podléhá, kde ustává i spodní hukot a mizí pohyb.

Zeje to prázdnotou přímo v oku smršti.

A naráz výboj.

Mrštěná smršť, vymrštěná, přemrštěná.

Smršť přemrštěná nad vhlcujícím jícnem prázdnoty – hle, to onen příští. Strhl se jako poprask nebo bouře. Měl se zatnout do prázdnoty jako útočící ocas škorpióna, pronikat jí a trhat, dokud ho to nevhltí. Měl vmžiku zmizet, být jen výpadem a ničím víc. Sotva se však přiblížil k té průrvě, odrazilo ho to netušenou silou.

Bylo předtím příliš brzo tušit ho, ač na něj kdekdo už málem mířil pohledem jako na trha-

na, který se přiblížil na dostřel. Vír zatočil s časem, co mělo být nejprv, přišlo teprve následně, takže se dalo předem spatřit i to, co mělo být až po všem – před příštím se řítilo příští přes příští. Ale teď už je zřejmě příliš pozdě o něm vůbec cokoli říkat. Příliš, příliš pozdě, protože on je teď už daleko za tou nedohlednou chvílí, v níž se ukončí tok těchto vět. Kdyby mu tahle historie vůbec stála za upamatování, byla by to pro něj jen velmi dávná vzpomínka. Vše se už dávno odehrálo v té kratičké chvíli, kdy zrak otálel u předchozího odstavce.

Ale co naplat, pokračuje to dál, třebaže už je to na hony vzdáleno skutečnému průběhu děje a je to jen pouhý příběh. Musí to pokračovat, snad jen proto, aby byl dobou toho příběhu změřen nepatrný, nicotný úsek jeho času. Slova se k němu vztahují jako ruce prosebníků, zaslibují se mu, nabízejí, rozevírají se. Snaží se dosáhnout, dotknout, uchopit, pohonit. Zachytit, co potryská. Znamená pro ně neodvratnost, zatímco pro něj slova nikoliv. Přestože zajde předčasně a záhy, je už určeno, že ne v čase tohoto příběhu. Celá budoucnost, jak ji lze odsud, z těchto řádků vyhlížet, na to bude příliš krátká. Podle jiného znění, jež má být čteno ve svatyních:

„v budoucnosti to *ještě* nebude."

Nadchází chvíle, kdy nezbude než uvést jeho jméno. Snad nezanedbáno žádné z opatření nutných k tomu, aby to jméno nerozmetalo svou magickou mocí tyto věty, odstavce a stránky. Žádný z obřadů, žádná z hrází. Je to jako rozpálit novou výheň a děsit se, zda nepukne žárem. Ten přemrštěný příští sluje Sterš.

Sršivý Sterš.

Strhl se jako vichr nebo křik. Ráz na ráz byl sražen, drtivý protiúder mu to vpálil přímo do příštího, smetl ho ranou odnikud. Vpálil mu to tak příkře, že ho stěsnal do postavy. Že ho postavil. Zatažen nahoru a dolů, prolomen a sklenut, ocitl se Sterš kdesi mimo smršť, ale přitom ne nikde. Prostor jeho postavy se zřejmě musel rozevřít někde na rozhraní, snad se vyloupl jako vřídek, snad se vymkl dovnitř sebe a tím se dostal vně toho, z čeho není úniku. Jenže nořit se do takových úvah, to je jako opíjet se něčím, co už dávno vyschlo v láhvi. Vrávorání střízlivých.

Sterš se ocitl v závrati. V propastné, závratné hloubce, jež se zatmívala omráčením. Šleha, co odpálila tenhle prostor, stále ještě doznívala, ovšem už jen otupěle a dutě, jako doléhají do mozku v bezvědomí zvuky z bojiště: neurčité otřesy, zahřmívání, pochodování, jež nemá konce, dunivý rachot. Mrákoty jako hustý dým obestřely vše černotou, tmou tmoucí, nevidět ani na krok do prázdna. Ze Steršovy postavy, která sršela a bez ustání žíhala temnoty kolem sebe, sice vycházela jasná zář, ale aniž by cokoli prozářila, mizela hned u zdroje, pohlcena neprůhledným okolím. Přes to moře světla, jež se dralo ven, tak postava zůstávala tmavá, o nic míň temná než tma tmoucí a dokonce snad i temnější, protemnělá skrznaskrz, temnotmavá. Úplně splývala s prostorem, ve kterém vytanula, zcela odevzdána obrovské tíži. To vše ale byla jen závrať připadající postavě jako připadá představa mysli, jen svou vlastní závratí byla postava unášena po tom prostoru, který ve skutečnosti sama nesla.

Trvalo to věky.

Pojednou Sterše vyburcoval z bezvládnosti hlučný dupot těsně u hlavy. Bleskově se vzchopil, hotov udeřit, vybít se jedním rázem do čehokoli, co by měl proti sobě. Ale obklopen byl jen sám sebou.

Vzápětí ho zaskočilo, že je plnej pórů. Že je prohnutej a rozkročenej, samá skulina a oblost, že se stahuje a vzpíná, že je sklouben, vyvázán a protkán, že vnímá svoje pocity. Výboj se postavil. Zkusil zatřepat rukou, upažit, pak zkrabatil čelo a nahrbil se, pokrčiv nohy v kolenou. Projel si prstem mezi hýžděmi a porozuměl. Taková prdel. Stačí něco zdvihnout a ono to dopadá zpět jako rány. Trochu se zhoupnout, nohu přes nohu, rukou o ruku, a už hlava nehlava hned sem, hned tam, skok za skokem, tanec jak o život. S plnou vervou se vrhl do křepčení, zběsile lítal a skotačil a kopal kolem sebe, leč žádný z kopanců ho neminul. Jakmile se odrazil ode tmy, vždy pocítil bolest na vlastním těle. Tancoval si po zádech. Ale to ho jen víc vydražďovalo, jeho pohyby byly tím prudší, čím větší mu působily bolest.

Byl zatraceně mrštnej. Kdyby dělal přemety, byl by mohl tvořit oblohy jako ona božstva, jejichž těla, posetá hvězdami, se vypínají nad zemí ve vznosném oblouku. Nesčetné nebeské klenby by metal rychleji, než se uvolní tětiva luku. Sám by se však též musel rozprostřít do dálav a stát se krajinou, aby bylo nad čím se tyčit od obzoru k obzoru. A vidina uzemnění ho netáhla. Dost už na tom, co všechno zašlapával klenbami svých chodidel.

Tu zahlédl záblesk.

Byl to odraz jeho vlastní záře, první její paprsky, které se neztratily v temnotách. Steršе to zaskočilo. Znal sršení své postavy, ale že vydává nějaké světlo, o tom neměl ponětí. Černočerný, pročernalý skrznaskrz – dokud cosi nezastoupilo paprskům cestu do tmy a neodrazilo je zpět, netušil, čeho je zdrojem. Ale co jen mohlo proniknout mezi něj a jeho závrať?

Uslyšel dusot, který ho prve vyburcoval, a hned nato přišlo oslnění dalším zábleskem.

Co ho to obíhá?

Střemhlav vyrazil a vrhl se po tom. Tvor však uskočil a vmžiku pádil pryč, dusaje Steršovi po slabinách.

Zakrslý trup narvaný do husté kožešiny, hrdlo a oči v černých pruzích, protáhlej čenich: jezevec. Kde se vzal, odkud se vetřel, co tady pohledává, každá otázka odražena. Hbitě unikal, a přitom nebylo kudy, vždyť ať se obrátil kamkoli, stále se hnal jen vstříc svému pronásledovateli, kterého měl v patách, před očima i pod tlapami, ani kam ani kudy, v poslední chvíli se ale pokaždý přece nějak vysmekl a zbrkle uháněl dál. Bylo to jako lovit si břicho mezi střevy.

Dva páry tlap a jeden pár nohou v běhu. Až to praštělo ve spáncích, ten šestičetný smeč končetin, odrážejících se a dopadajících jako rána za ranou, šestistopý útvar úderů, jež všechny natvrdo a v rychlém sledu. Sterš to schytal do posledního škobrtnutí, ničemu se nevyhnul, jakákoli rána v tomhle prostoru směřovala k němu. Podrápán a sdusán nekonečnou štvanicí, prudce rozběhnutý po své hrudi, začal se mimoděk dohadovat, čím to je, že ne a ne chytit nějakýho jezevce, když tu jinak musí schytat úplně všechno, i kdyby to byl jen vypadlý chlup. Nechápal. Prostor sice připadal jeho postavě, ale připadal mu vymknutý, odcizený, prokutaný zákrutami, průniky a škvírami, samými jizvami, ve kterých se nevyznal. Unikalo mu to tu, i když nebylo úniku.

Nakonec ho v jeho vlastní závrati pojala závrať tak nečekaná, až se zlomil v kolenou.

Před ním se do nedohledné výšky tyčil kmen obrovité plavuně.

Strom tu zčistajasna zapustil kořeny a hned vzbuzoval dojem, že tu stojí od věčnosti. Jezevec, jako by to očekával, se vřítil do proluky mezi vidlicemi kořenů a skryl se uvnitř.

Paže až po rameno vražená do díry, druhá ruka zapřená ve zjizvené kůře, kosočtverečné jizvy obtáčejí kmen odshora dolů v těsnejch spirálách a díra je hluboká jako opovržení. Prsty šmátrající v hloubce. Ale bylo to marný, přes všechno úsilí se na tvora nedalo dosáhnout. Choulil se v nejodlehlejším koutě a jen funění a chrutí nasvědčovalo tomu, že nezmizel docela. Ať se Sterš natahoval jak chtěl, nechytal se.

Vtom mu projela paží ostrá bolest. Škrábnutí. A druhé.

Při třetím ruka stiskla drápy a víc nepustila. Zvíře zděšeně zařvalo, vzpříčilo se zadníma, párkrát ještě hráblo a pokusilo se vytrhnout, ovšem to už mělo přední venku. Pohled z očí do očí a bezmála už úlovek.

Jakmile se však venku objevil čenich, stalo se nečekané. Nozdry se napjaly, doširoka roztáhly a vyšel z nich dlouhý, předlouhý výdech.

Kolem Steršе se začaly hemžit modrošedé mžitky, obklopily ho ze všech stran jako aureola, jako mračno nepatrného hmyzu, které vždy cudně zahaluje, když vysvléká na kost, či jako modravá mlha, ne-li samo nebe, když se vysvléká z kostí.

Neudržel se a vdechl.

Zaplavilo ho to a on vdechl ještě jednou, znovu, dokud mu hrdlo nesevřela křemičitá křeč. Měl pocit, že se mu na postavu zevnitř lepí těžký mokrý plášť. Stal se skaliskem, kusem šutru.

Na místě zkameněl.

Jezevec ještě chvíli vyčkal ve své skrýši, pak váhavě vylezl a očichal balvan. Nakonec do něj zkusmo hrábl. Až to zajiskřilo. Jako kdyby ho odpálil silnou třaskavinou, rázem ten těžký kamenný blok vystřelil do nedohledna.

Od tohoto okamžiku je další okamžik tak daleko, že by za tu dobu vypršela i lhůta, která nebyla stanovena. A okamžiky následující se od sebe ještě vzdalují, vždy o jednu celou nepřeklenutelnost. Teprve v tuto chvíli, která trvá déle než epocha, může být nahlédnuto, jak dlouhá bude věčnost, když se skládá z takových okamžiků. Zkamenělina Sterše prolétla věčností.

Někdo snad namítne, že tak dlouhou dobu nemůže přetrvat ani sám čas, minulost zahlcená a budoucnost úplně vysátá, poslední naděje dávno vniveč, období melou naprázdno a ani to nejvytrvalejší očekávání se nedočká příštího okamžiku, kterak pak věřit, že něco odolá? Je to pochopitelná námitka těch, co měří čas rozpadem radioaktivního izotopu uhlíku, takže když se jim pod rukama rozpadne naprosto všechen, nezbývá jim než jít a zrušit věštírnu. Ale ono vůbec neběží o to, jestli může nějaká zkamenělina odolat věčnosti, otázka je jiná: jak to, že tu ničím nepřeklenutelnou věčnost můžou překlenout tyhle řádky? Že se neztratí v čase a že dokonce můžou být čteny, a tak přes propasti bezpočtu tisíciletí převádět leckteré, kteří by se jinak už dávno byli obrátili v prach? Vždyť zatím uplynuly věky a vše, co se ještě teď honí hlavou jako živá přítomnost, už pominulo, tenkrát, kdysi, v nepaměti.

Odedávna hrozilo, že se most zřítí do těch příšerných proudů, jež se pod ním ženou, a ti, kdo se neprozřetelně vydali na druhý břeh, ti že propadnou peklu. Zatímco se příběh zdánlivě klidně odvíjí svým tempem, slovo po slovu a větu po větě, čas se pod těmito řádky divoce smršťuje, svíjí, zaplétá se do uzlů nebo se naopak protahuje a rozpíná, kvačí či prodlévá na místě, vyvádí jako pominutý. Tenkrát, kdysi, v nepaměti. Pomíjí jako pominutý. Spustit teď oči z řádku, to je jako vydat se napospas běsnící předpotopní obludě, lačné nestvůře, jež bleskurychle zachvacuje, ale hubí vlekle. A řádek po řádku sviští do jejího jícnu, kdyby se příběh, třeba jen v jediné kratičké chvíli, přestal držet Sterše. To on je oporou pro překlenutí té nedozírnosti, v níž se hroutí i poslední z posledních nadějí. Neztrácet ho ze zřetele a záhy překonána i věčnost — jak už bylo předesláno, celé to není víc než nepatrný úsek jeho času, letmé mihnutí.

Neztrácet ho ze zřetele ani jako odštěpek tmy. Zkamenělá postava v pádu do hlubin, jak hrábl jezevec, zatmělo se. Slepota na dohled, co by kamenem dohodil, skaliskem, co by Steršem, co v hloubi tmy tmoucí. Propadal se a tma tím pádem byla čím dál hlubší.

A plno mumlání ze všech stran. Znělo to jako ruch z divadelního předsálí, jako by někde vzadu za prostorem, těsně za tou rozlohou bez hranic visela tenká clona a za ní pak samé nejapné poznámky, výbuchy smíchu a usrkávání, zbrklé sázky, žvásty a rozezlené výčitky, skákání do řeči a překřikování jeden přes druhého. Doléhalo to sem jen tlumeně, z dálky, takový bzukot, z něhož nerozumět ani slovu. Ale celé to mělo netrpělivý ráz přestávky mezi dvěma jednáními, čišela z toho prchlivá nuda obecenstva, které se musí bavit samo. Prchlivá vleklost, neboť za tu dobu, co přestávka trvala, by se odehrály stamiliardy těch nejspletitějších tragédií i s nekonečným potleskem po každém vyvraždění hlavních hrdinů.

Kámen se lehce zachvíval. Být živý, asi by se zachvíval smíchy, vydrážděn vlezlým šimráním všudypřítomného šumu. Odfrkl by si nebo kýchnul. Leč maje ze života jen to, co v něm utkvělo, život bez žití, kámen se chvěl zvukem, který ho prostoupil. Prostupován byl zvolna, ruch z předsálí dlouho pouze naléhal těsně na povrch, než poprvé pronikl dovnitř, a zachvacoval pak docela nezřetelně, kousek po kousku. Až rozechvěl v kameni vše, co v něm bylo ozvučné.

Tma byla čím dál tím hlubší a hovor bez konce. Znenadání z hrozivé blízkosti zazněl hlas na pokraji řevu.

„Bez sebe Sterš!!!“

Dřímajícímu, jemuž se okolní hluk vytratil do mámivé dálky usínání, někdo zařve přímo do ucha. Zařve, jako by řízl. Hrubý, burcující, otřesný hlas. V tom vytrvale rušném klidu tady.

Jako trhavina ve skále. Zkamenělým Steršem proběhlo několik mocných poryvů a jim v patách pukání, drcení, praskot, niterné zlomy. Z povrchu se oddrolilo pár zrnek.

V předsálí žádné vzrušení. Poklidné plynutí plk po plku, sem tam pošoupnutá židle. Sotva hlas dozněl, hučení toho tlumeného proudu opět na celé věky zavládlo prostorem. Záchvěvy v kameni. Ale kámen už nebyl jako předtím, jednolitý a pevný, aby rezonoval stále stejnoměrně, v čistém ladění. Tu šelest, tam pobrum, tu a tam zadrnčelo, nesouladně a každou chvíli jinak, jak se hluky v nakřáplé hornině navzájem násobily či potíraly. Čas od času, jen co by veliká skála zvětrala až do základů, zvukové vlny v kameni uvolnily drobné zrnko. Vymlely důlek, prohloubily štěrbinu. Ruch z předsálí vnikal do kruchého a pozvolna rozrušoval, zarýval se, dřel písek ze stěn.

„Bez sebe Sterš!!!“

Znovu, se vší otřesností. Jako by se ta slova vybavila z nepaměti, když zahřměla odnikud a přitom z těsné blízkosti, naráz. Trhla Steršem a rozprášila ho, co bylo už nahlodané, sesypalo se, kde kámen dosud odolával, hned plno puklin. Byla to děsná rána, drtivá. Nad jádrem, které ještě zůstalo pevné, se zvedly mraky prachu a štěrku. Dužina k zakousnutí.

A zakusoval se, tlumený hovor se dál vytrvale zakusoval do sytějších soust a ohryzával jádro, jen tak z dlouhý chvíle, z nudy na věčnosti. Omílal, drolil, po zrnkách, po špetkách. Takové přesýpací hodiny, pomalu odměřující čas oné nekonečné přestávky. Další jednání stále ne a ne začít, jako by se pro něj ještě ani nezrodili herci. Přitom gest už spousty. Okázalých, sošných gest a tragických postojů, jež by v sále při zatajeném dechu vznítily posvátný plamen uctívání, ale o samotě za tmy nejsou než trapnou toporností zasluhující vykouřit. Bez diváků, kteří všichni prodlívali v předsálí, zbytek kamene strnule pózoval, vždy s tím výrazem, jaký mu právě vtiskla eroze. Rýhoval se a křivil, nejdřív v rozevláté drapérii, potom rozedraný a pak rozpolcený, rozťatý a roztálý, tvary po něm šly a každý si něco urval, obliny, dutiny, brázdy, vruby, hrany, pokaždé se něco ztratilo v prázdnu. Snad právě to byla ta hra, na kterou se čekalo, ale nikdo to nezpozoroval. Tma byla čím dál hlubší a kámen, čím dál menší, se do ní propadal, zahalen písčitým závojem.

Nakonec, ani opsat se nedá, jak to trvalo dlouho, už nezbylo žádné jádro. Jen písek a prach, nepatrná zrnka. Sterš se rozdrobil. Napadrť. Kdyby teď paměť mohla dosáhnout zpět, až k jezevci, řeklo by se, že zatím proběhla celá věčnost.

Po paměti však veta, veta ve tmě tmoucí, odevšad zelo zapomění a bezvědomí. V propastné závrati se vznášela hustá prašná oblaka, která neměla kam se usadit ani čím se stmelit. Nikde kolem nic. Tu zazněla znovu ta hřímavá věta, znovu, třebaže v nepaměti pražádná vzpomínka, která by potvrdila, že znovu:

„Bez se...“

A prach se zvířil. Sesypal se na ten hlas jako roj much na lejno, už od první vyražené hlásky. Jen se jazyk zvedl, bylo drti na patře, až marno mluvit. Pevný hrdelní tón se vmžiku začal drolit a místy se zadrhl. V sykavkách to zaskřípělo. Zrnka se mísila se zvukovými vlnami jako s větrem na poušti, hotová písečná záplava, přesypy pod přízvukem. Zřejmě se objevila v závrati průrva, když zaznělo to zvolání, a tou průrvou písek vnikl dovnitř hlasu. Než doznělo druhé slovo, byl každopádně všechen ten tam. A hlas pojednou nevýslovně sypký, prašný, zrnitý. Sotva skrze duny písku procedil to jméno.

Sotva prosyčelo sítem sterš zrnění jako na porouchané obrazovce mihotání pablesků a skvrnek něco tu ruší přenos sterš co je s vámi sterš tolik hmyzu se vmžiku vyrojilo obloha zrní hmyzem sterš všechno to kmitá cik cak v cuku letu sterš věčnost se drolí na setiny a tisíciny sterš čas zrní vteřinami a tikání bodá do hlavy sterš sterš co se to sesralo sterš sakra, hlas sypký, prašný, z úst plných písku sypou se slova, zuby cvakají a v dásních mravenčení, to svědí, to kmitání, těch zrnek, toho zrnění. Té zrnitosti.

Zacvakaly spouště a blesky ani nestačily hasnout.

Ruce fotografů rutinně pootáčely objektivem a nastavovaly clonu. Ve slepém zaujetí očí

zírajících hledáčkem se jeden přes druhého drali o ten samý záběr. Jako by stínali světlo, stále znovu v prudkém sledu za sebou, stále znovu se po setinách sekundy řítil do tmy úlomek z paprsků, aby se roztříštil v zrnitosti filmu. Ale neprostupnost oblak, jež hustě pokrývaly oblohu, dovolovala stínat jenom černý den. Archeolog Jadran gestem upozornil jednoho z pomocníků, že vlevo u jámy novináři překračují povolenou zónu. Pak dál nezúčastněně přihlížel, s jakou lačností se sápou k jeho objevu. Měl by to stádo zahnat do močůvky. Tak dlouho, mazlavě dlouho se hrabal v hlíně, očišťoval střep po střepu a hledal kůstky k ruce, ze které zůstal bezmála jen jílec dýky – a tady ti jako by ho teď ještě narychlo chtěli předehnat v prvenství.

Než nakonec před ně předstoupil. Vždyť tahle pachuť, sebeodpornější, byla pachutí slávy. Poryv blesků, když si ho všimli, a hbitě vytasené mikrofony, do nichž pomlčel. Teprve když se ztišili tak, že byla slyšet jen mračna much pominutých potem, vypadlo z něj pár vět.

„Neřekl byste nám ještě, jakému zranění podlehl ten mladý muž, který tedy... válečník, že ano... předtím jste uvedl, že mu mohlo být tak dvacet!?"

Vyptávači. Otázky pokládají jen tak, aby padaly do prázdna a prázdno pak lačnilo po dalších otázkách, lhostejné, ale ustavičně ptavé. Jenže se trefili.

„Nezemřel na žádné zranění."

Ani na žádnou nemoc, otravu, ani se neutopil, ani nebyl zaškrcen, kolikrát se tázání může minout cíle?

„Sesypal se."

Vděčně se rozhihňali. Taky jim schválně pohodil to slovo, které se ujalo tady mezi jeho pomocníky, když se tomu teprv pokoušeli uvěřit. A jak očekával, ten smích dlouho nevydržel. Pohledy, jako že snad dobře neporozuměli. On proti nim s kamenným výrazem, jako že vysvětlovat tu není co.

Nakonec ale prolomil tuhle němohru a řekl jim, co se tady stalo.

„Pane Jadrane, tohle snad..." Měli námitky dřív, než jim to mohlo dojít. Snažil se mluvit pomalu a rozhodně, s nezlomným klidem. Ale už předem věděl, že to nepřijmou. Tím spíš, že ani on sám neměl ponětí, jak se může stát, že se lidské tělo v jediné krátké chvíli celé vysuší, obrátí v prach a sesype. Nenašli žádnou stopu rozkladu, jen hromadu kostí, které na sebe bez ladu a skladu popadaly, když už je k sobě nic nevázalo.

„Pánové, věřte mi, že jsme si všechno několikrát pečlivě ověřovali. Především my sami jsme měli zájem na tom, aby kolem tak důležitýho objevu nebyly žádný pochybnosti, to snad uznáte! Vždyť já..." Selhal mu hlas a párkrát ho znovu ozářil blesk, když si nevědomky přejel rukou po ohryzku.

Toho se obával. Ostatky válečníka staré přes čtrnáct století, ojedinělá stopa doposud neznámé pohanské kultury z doby stěhování národů, obsidiánové obřadní dýky a množství různých nádob nejspíš s rituálním určením – zarážející množství, jako by to byla tajná zásilka nebo lup –, takové vykopávky jsou s to překopat dějiny. Svět měla obletět Jadranova fotografie s vázou, na níž se to klikatí, až řeže. Místo toho bude zachycen, jak ztratil klid a hodnověrnost. Kdyby našel skelet omotanej drátem z elektrického vedení, nebudilo by to možná takové pohoršení.

„Ať už je to jakkoli," rozkřikl se, „já nebudu falšovat své objevy, aby byly přijatelný pro veřejnost! Buď to, co jsem vám oznámil, vezmete jako fakt..." Nebo výsměch. Ale kupodivu zachovali vážnost. Chtěli si ho vychutnat.

Zvedla se ruka, kterou jako by byl už předem usvědčen.

„Ta kultura, co jste říkal, že jste ji objevil – Steršové, viďte, pověstní Steršové. Já o nich nikdy neslyšel, pane doktore!"

Tak kdepak jste je vyhrabal? Že by tady?

Byl to dotaz očí zkušených v probodávání. Ale na Jadrana se v ten okamžik upřely i pohledy skutečně tázavé. Z jámy, kde jeho pomocníci simulovali pro fotografy, že vykopávky jsou v plném proudu, právě odtamtud, od kostí. Protože ti s krumpáči a lopatami nejlíp věděli, že

ani on neměl o Sterších ponětí, dokud neodkryl tyhle kosti, a že se tomu ještě i potom nějaký čas pokoušel přijít na kloub z docela jiných konců, než dorazil jednou kolem poledního s tím, že to musí být ten národ, tamten, kde se vzal, přičítali to parnu a slunečnímu žáru, tu se vzal, z jediného válečníka hned celej národ, po kterém se jinak slehla zem i paměť, „máme chlapi zpekla štěstí, ne, štěstí je slabý slovo, protože tohle je asi zázrak, voni po sobě smetávali stopy a kdyby se tenhle tady se vším tím vercajkem tak divně nesesypal, snad uprostřed nějaký výpravy nebo co, skončil by v plamenech jako každej Sterš, protože pro Sterše neskončit v plamenech znamenalo věčný zatracení," měl o tom najednou přehršle znalostí tak podrobných, že si je snad musel na místě cucat z prstu, dívali se na něj, jako že není při smyslech, a učili se mu nevěřit.

„To zní přesvědčivě, pane Jadrane, což o to," vzal si ho do úst zvláštní zpravodaj, „jen ty pověsti, na které se odvoláváte, tu nikdo z nás jaktěživ nezaslechl. Vám je vyprávěl kdo?"

Postupem dní ale jako by to všem zvolna začalo docházet, když vyváželi hlínu z dalších výkopů, spadlo to na ně, ani nevěděli jak, vybavovali si podrobnosti z bájí, které znali kdoví-odkdy, a mezi řečí se mimoděk pouštěli do sporů, kterým směrem asi ležela ta Hřímavá rokle, kam Steršové chodili přísahat pomstu. Najednou už nikdo nepochyboval, že dějiny onoho zmizelého národa se dají zrekonstruovat z nejstarších pověstí zdejšího kraje, jak to říkal on, jak vyprávěla bába, jak se psalo v letopisech, jež shořely, jak se to tu říkalo už od pradávna, od nepaměti.

„Proto se o tom neví, protože to tu steršská kultura prostoupila skrznaskrz, takže rozpoznat a odlišit ji je skoro nemožný. Ale vážení, teď tady stojíme nad ostatkama!"

Obešlo se to bez projevů soustrasti. Pár posledních snímků, prý škoda, že bylo celou dobu pod mrakem, mávli rukou a odtáhli do redakcí. Měli dost. „Tomu se přece říká zmok!" Jadran pokynul pomocníkům, aby vylezli ven, a utřel si pot.

Jasně, mohlo to dopadnout hůř. Pár slov na uklidněnou, vždyť víme svý. To by teprve nevěřili. V tomhle vedru. Flaška měla za chvíli stažené hrdlo.

„Co je se Závišem?"

Všichni se ohlédli dolů, proč tam ještě dřepí. Držel v ruce lebku, třepal jí a písek, který se sypal z mozkovny očnicovým otvorem, soustředěně jímal do jedné z velkých mís. Dělal to s takovou samozřejmostí, tak klidně, že to nejdřív nikoho ani netrklo. — Co ho zas chytlo? Vemte mu to! — Nehnuli se ani jeden. Zůstali ohromeni tím, jak zručně jeho prsty obepínaly spodinu lebeční, jako by svíraly nějakou oblou baňku nebo kokosový ořech. V té ruce umrlčí hlava působila jako nástroj odjakživa určený k třepání.

Takové přesýpací hodiny, pomalu odměřující čas oné nekonečné přestávky.

Jako prašný pramen se to v sypkých proudech řinulo ven, prýštící zlatofialový jas, lebka byla bezedná. Do nádoby už přišlo nejméně desetkrát tolik písku, než kolik mohla pojmout jedna mozkovna, a pramen stále nevysychal. Přísahali by, že toho byla jen špetka na dně. Záviš ale sypal bez přestání, dokud mísu nenaplnil po okraj.

Pak vstal a několikrát si zlehka přehodil lebku z ruky do ruky. Nahrál nejbližšímu z nich, ten hned bezmyšlenkovitě začal třepat, ale dlaň zůstala prázdná. Uvnitř už nebylo ani zrnko. Ne, nic nechápali, neměli ani ponětí, kde se to vzalo, kde se tu vzali, nezmohli se na slovo, ani na jméno, bezejmenní, byli tu zbůhdarma, jestli tu vůbec byli, tihleti, byli by na místě přísahali, na co asi, tak co teď s nimi, když záleží jen na tom, aby si Záviš odnesl ten písek, vždyť jen kvůli tomu písku se dělaly všechny ty vykopávky, a možná taky, že to celé byl jen humbuk pro novináře, aby bylo zítra co číst. Mohli by okamžitě zmizet, jenže Jadran ztratil nervy:

„Poslyš, kam to neseš? Dej to sem, ale hned!"

Záviš, který se už měl k odchodu, zvolnil krok a ohlédl se. Pěkně se prohejbal pod tím nákladem. Ohlédl se a narazil na neoblomnou, vzteky zduřelou tvář. S klidem se podíval do rozlícených očí a vrátil se, jako by si je chtěl prohlédnout zblízka.

Tak naval.

Napnul svaly a zvedl si nádobu až k bradě, byla to váha, dalo se čekat, že ji hned rád předá do Jadranových rukou. Místo toho se nadul a foukl a vmetl tím Jadranovi do tváře sprškupísku. Vzduchem škublo zařvání.

Ten vichr měl zrnité ostří a bodal do očí.

Dočista oslepený, s rozřezanými víčky, v nose, v ústech, i v uších, všude štěrk, Jadran tápal a snažil se skrýt před tou útočící záplavou. Ale marně. Prašný oblak jako by ho vtáhl do sebe. Začínal se dusit. Kůže ho pálila jako při tetování, rty měl nadranc. Tiskl si ruce k obličeji, aby mu to nesedralo rysy. Písek mu zatím vymílal nehty z lůžek. Byla to hrůza, jakou nikdy nezažil. Bouře nepolevovala celé dlouhé hodiny, ale on vnímal pouze vteřiny, dotěrné, pichlavé vteřiny, vichry vteřin. Ještě dlouho potom, co se to přehnalo, jen skučel, frkal a vyplivoval, sbíraje odvahu podívat se kolem sebe. Rozhlédnout se skrze krev.

Pak spatřil postavy v plandavých hábitech, hlavy po arabském způsobu omotané bílými šátky. Titíž, ve kterých znal své pomocníky, teď uprostřed pouště horlivě sháněli, co zbylo z karavany. Písečná bouře bere jen, co unese, ostatní nechává umřít, mumlal jeden beduín a významně pozdvihoval lebku ve své dlani. Dromedáři v prachu, voda na půl dne a nejbližší oáza za tisícero dunami. Hroby zde bývají vyhřáté.

Víc už o nich nikdo neslyšel.

Nic nebylo slyšet.

Pod svahem si Záviš složil mísu k nohám a prudce oddechoval. Po půlhodině cesty už mu moc sil nezbývalo, a to se měl s tím nákladem hnát až do vrchu. Čistá otročina, ke trati tak daleko a samý stoupání. Kdyby se ho teď někdo kolemjdoucí zeptal, k čemu to dření, jen stěží by věděl, co na to říct. Jednoduše nemohl jinak, hnal se s tím, protože ho to hnalo.

Ještě že měl pevnou půdu pod nohama. Okolní krajina se dosud zachvívala v křečích a neskýtala oporu ani pro letmý pohled. Pořád na pochodu, přeháněla se přes vlastní podoby měníc je a zahlazujíc, plná pukání, zlomů, tavení a sesuvů, zbrklá, prchavá a tvárná. Ani obzoru se nedržela, až do nedohledna přes něj táhla písečné pláně a hned nato ho zahrotila horskými hřebeny trhajícími světlo. Střídavě byla bažinami, pouští, mořským dnem i vybělenou skalnatinou, a to vše přímo před očima. Jímala z toho závrať.

Ale nebyl čas vrstvit prvohory přes prahory, když to jméno mělo tak otřesnej účinek. Když už odkryli i ty popadaný kosti. Geologická minulost musela rychle dohnat rozběhlý děj, když už měla být minulostí. Když písek zaplnil nádobu. A když tahle nádoba, právě tak jako tahle krajina a lidé v ní, jakož i povětří a země, celý svět, když tohle vše vlastně nebylo nic než poprašek, co unikl průrvou a rozprostřel se, rozptýlil. A ještě neusadil.

Záviš ovšem znal najisto, odkud a kam, a byl tudy hnán, jako by mu měla vybuchnout játra. Vzal mísu a dral se horempádem vzhůru, jen to kolem něj letělo.

Už nepopadal dech jen on, ale i krajina, jíž po táhlých svazích žilnatě nabíhala klikatina cest. Poznenáhlu se na východní straně roztrousilo několik osamělých hůrek, které rázem působily jako hluboce povědomé, vryté do paměti všech lidí, kteří tu kdy žili. Jako by to předvěké doběhlo až dodnes. Záviš do toho uneseně sípal.

Konečně se vydrápal na návrší. Dal se podél kolejí směrem k hlavnímu nádraží, ale sešel z cesty, sotva se z keřů vynořila bachratá štuková hora s vypoulenými okny. Vždycky mu připadalo, že na tom baráku tuhnou ornamenty jako ve tváři rysy. Vykopl dveře a po schodišti dovlekl sterššskou mísu až k sobě na stůl.

„To ti dole dali?“

Sestra se dotkla kresby na plášti keramiky, jen zlehka, tak zlehka, jak se sahá na hrot jehly, ale přesto to vydalo na silné krvácení – jas rudých čar byl bolestný i po těch staletích. Pak neodolala a přiložila celou dlaň, jata oním omámením, se kterým se strká ruka do tlamy dravým šelmám. V geometricky pravidelné stylizaci ostrých zubatin se po celé nádobě opakoval jediný motiv, chřtán přecházel v chřtán, samý chřtán, chřtán na chřtán dokořán rozevřený.

„Vypadni, Ludiše!“

Jen co třískla dveřmi, Záviš se vrhl k písku a vnořil do něj ruce až po předloktí. Div se hned nevsákl. Rozkošnicky svíral a zase rozevíral pěsti, mnul zrnka v prstech, prohraboval se tím nadrženě jako při rýžování zlata a sdíral si kůži až na škáru, posedlý sypkostí. Záhy vyprahl, záhy klesl do mdlob. Žízeň, jejíž prudký růst vůbec nezaznamenal, se vztyčila až k mozku a jedním douškem mu vysrkla vědomí.

Opukával jako vyschlá půda.

Těžké konve. Ludiše se nad ním přeháněla v podobě lijáků.

Přiložila mu dlaň na čelo, mozoly od konví se dotkly čela ze steršské keramiky, to hned puklo, bolest rudých čar, přikryla ho, rozkročila se a zalila ho kropicí, peřiny celé promočené, horkost mu brala vláhu rychleji, než stačil lokat.

Co chvíli pak do mozku v bezvědomí ztupeně a dutě dolehly zvuky vzdalujících se kroků, klapnutí dveří, sestupování po schodech. Bylo zas po přeháňce, mrákoty obestřely vše přítmím.

Ležel jako v uhlí.

Postava, která nevstoupila a jen se tu tak tyčila, tak příkře jako modla, byla tmavá, o nic méně temná než tma v místnosti a dokonce snad i temnější, protemnělá skrznaskrz, temnotmavá. Vytanula na místě, kde se dávnověká mísa pádem proměnila v hromadu střepů a písku. Vytanula náhle, nebo Záviš náhle procitl do její přítomnosti. Zticha a nehnutí však zůstali oba.

Trvalo to věky.

Pojednou se postava sehnula a uchopila mísu, celou, nerozbitou, po okraj naplněnou ji zvedla ze střepů a písku, jako by nebylo žádného pádu, a oběma rukama si ji podržela nad hlavou.

„Trp si svoje, tohle sucho je mé!“

Ozvalo se.

A Sterš převrátil nádobu dnem vzhůru. Nemohl to být nikdo jiný, Záviš ho okamžitě poznal, nezbývalo mu, než aby ho poznal, Sterše by už přece v takové chvíli nevyhnutelně musel poznat každý, každý do posledního. Písek propadl temenem dovnitř postavy, jako by zasypával šachtu, a hned se vznítil jako uhelný prach. Jedno každé zrnko se změnilo v oslnivej záblesk a postava jen zaplála, světlo vyšlehlo ven s prudkostí, před kterou si Záviš už nestačil uchránit oči. Poslední, co mu utkvělo na sítnici, byl rastr – obraz těla složený ze světelných bodů, zrnitý jako snímek v novinách.

Nádoba se rozlítla do střepů, které se už předtím, než dopadla na zem, válely na svých místech.

Sterše zaclonilo vlastní tělo a záře pohasla.

Vzápětí ho zaskočilo, že je plnej tkání. Že je žlaznatej a kost a kůže, samá slinivka a chlopeň, že se potí a tepe, že je zahleněn, prokrven a žízniv, že vnímá pěti smysly. Výboj se vtělil. Zkusil si lusknout prsty, štípnout se, pak se pleskl do stehen a ucpal si nosní dírku, vysmrkávaje z druhé. Projel si prstem mezi hýžděmi a porozuměl. Srát. Stačí jen povolit a hovna napěchovaná ve střevech prorazí konečník. Trochu si podřepnout, nohy od sebe, ruce na břicho a už bzdění a mazlavost, kus za kusem, kálení jak na život.

Nečekal od toho nic. Kdyby vyšlo ven cokoliv. Pak se ale vytřel holou rukou a uviděl to zblízka. Na okamžik ztuhl, potom pomalu sevřel dlaň a naslouchal, jak mlaskavě se to k sobě lepí. Stlačovaná hmota protékala ven všemi škvírami. Najednou pocítil neodolatelný nutkání pomazat si tím obličej. Úleva, děsná úleva by to byla! Ale když už zvedal ruku a myslel na to, jak se dotkne své tváře, padl zrakem na toho druhého. Tvoje touha po úlevě. Tvoje, jen tvoje! Proč bych já měl teď potřebovat nějakou úlevu, když se toho všeho můžu zbavit, a to hned, a ještě dřív než hned, klidně i o stovky let napřed!? Sterš bez zaváhání odhodil své tělo kamsi do dávnověku a střelhbitě za ním zmizel, právě včas. Ludiše zašmátrala po klice.

Vstoupila po špičkách. Než jí došlo, že ticho v místnosti je přiškrcený hrůzou, udělala tři kroky. Při čtvrtém upustila konvici s čajem a příšerně zařvala. Střepy padly do střepů. A do

hovna, páchnoucího. Kde byl písek. A kde byl Záviš. Hlava znetvořená popáleninami. Polštář nacucaný krví jako houba. Sama ho čechrala, když ještě. Ne, ještě ne, ještě byl naživu. Tonul v tom mokvavém mase, ale pořád ještě Záviš. Zařvala, zaúpěla, trpěla pro oči, že to vidí. Krvácel z uší. Kůži měl po celém těle rozežranou, jako. Od nějaké soli. Peklem by prošlo každé pohlazení. A na vlasy se děsila pohlédnout, aby je tím pohledem nevyškubla. Vypadávaly mu v celých pramenech. Zařvala, zasténala. Trpěla pro oči, že jsou beze zraku. Neboť byl slepý.

Ta krátká chvíle ji vyrvala všemu, co ještě před chvílí vnímala jako přítomné. Byla od toho teď vzdálena dlouhá desetiletí, protože člověk tolik hoře nemůže snést najednou, ale musí si ho rozložit v čase. V lidském čase vleklého utrpení, tedy v čase bez vteřin. V čase, ve kterém se stárne.

Už dávno neměla život před sebou.

Uteklo to.

Cítila se na mnohem víc, než na šestapadesát, nebo kolik jí to vlastně bylo. Tenkrát dvaadvacet. To ji dávno přešlo, měla po přechodu a rostla do země. Zahlazovala vrásky, špatně spala, trápila ji hlava a křečový žíly. Dívčí příjmení už nenosila, aniž za ta léta políbila toho, kdo ji o něj připravil. Paní Steršová, tak jí teď oslovovaly báby. Stará Steršovka. Přijala to, nepříčila se.

Léta letoucí se nepříčila.

A odevzdaná zůstala i po celý zbytek života, dá-li se životem nazvat to, co se nepozorovaně ztrácí po šálcích, v ustavičném oslazování. Při rozvěšování a poodhrnování záclon. Asi se to tak nazvat nedá, ale Ludiše o to ani nestála, aby to byl život. Dost si ho užila, když jí umíral bratr.

Umře, umře mi! Stále znovu to četla ze zohaveného těla, ale ne a ne rozumět. Tehdy, v zatemněné místnosti, když seděla ve hlavách lože, které vyplavovala slzami. Jejich proud unášel Záviše do dálky jako kocábku, jíž do sedraných plachet občas zadulo zasténání a z útrob zaváněl hnis. Už musí umřít každou chvíli! A Ludiše měla za to, že bdí nad umírajícím, byla však ponořená ve vlastním hoři a nevnímala nic jiného. Užívala života, smrt zůstala jemu. Jemu pukala kůže a po boltcích crčela krev, nic už necítil, ani se neděsil, ale byl při sobě a nic ho neminulo.

Jen odříkávat nestačil.

Valilo se to po větách a ústy ven. Jak to odříkával, něčeho mu přitom pokaždý ubylo. Z prstů, ze svalů, ze sliznic, ze žil. Stahoval se z těla jako ze ztraceného území, jednou provždy ho už nechával napospas a horempádem se hrnul pryč. I slova se jen hrnula. Ale rozpíjela se ve zkracujícím se dechu a sténání, takže nebyla vůbec ani zaslechnuta.

Ludiše zpozorněla, až když nastalo sápání ze sluneční spleti.

Vzdechy jí zazněly nějak sdělně.

Přiklonila se blíž: „odhodil“. Zachytila slovo, aniž ho vnímala. Neměla vlastně zájem naslouchat. Teď už přece nepotřebovala slyšet nic jiného než vleklé, nekonečné, nesmyslně zmotané předsmrtné blouznění, aby mohla štkát, ne naslouchat, ale štkát.

A tak, ať už jí chtěl sdělit cokoliv, vzápětí si to zase nechala unikat v nerozlišeném proudu, jako by to opravdu nebylo víc než pouhé vzdechy, docela netečná, dokud to znovu nezaznělo: „odhodil“. Tentokrát ale s mnohem silnějším důrazem, skoro zlobně, takže ji to rázem vytrhlo z žaluplné zahlušenosti. Měla to snad být výčitka? Pátravě se zadívala do bratrových očí, než uviděla, že tam už nedohlédne. Zalila se slzami.

O sestře? Co to říkal o sestře? Něco zrovna říkal, určitě se jí to týkalo, jenže co to bylo? Zbystřila až ve chvíli, kdy jeho řeč byla už zase někde předaleko. U těla. Ludiše sice nezachytávala víc než jen jednotlivé útržky, už se ale neodvažovala ztratit pozornost, soustředila se, týkalo se to těla, to slovo se tam neustále opakovalo, opakovalo se pořád znovu, až jí to vnutilo vidinu nahé mužské postavy.

Pár pružnejch pohybů. A hned těch těl viděla celý zástup, ne jenom jediné. Jediné, to bylo přece tělo ležící tu v posledním tažení.

„– tady – napadrť a – a – tě – tělem tam – tělem tam –“

Pořád mluvil. Zavalený a zmučený ve svém zmrzačeném těle, v jediném svém těle, které ho neodvolatelně táhlo do záhuby, pořád teď opakoval: „tělem tam – tělem – tam“. Skoro jako vyzvánění, připadalo jí. Pokaždý ji to zhouplo dál „tam“ do té její vidiny, kde se těla už měnila v krátké záblesky a záblesky znovu v těla, bylo to čím dál rychlejší a zmnoženější, tisíce pružnejch pohybů, „tělem tam – tělem tam –“.

Tady napadrť: „odhodil“.

Najednou rozuměla.

Že „odhodil“ a „tam“, co předtím bylo „tělem“ – tady. Měla to přímo před sebou. Rozšířenýma očima se dívala na střepy ze steršské mísy, viděla ještě i kus nazpět, jak mísa padá a jak se tříští o podlahu, a ty střepy. Rozhozený, nehnutý střepy. Skrze ně se jí otevřel přímý průhled na tu hromadu kostí, které na sebe byly bez ladu a skladu popadaly, když zničehonic zmizelo všechno, co je k sobě vázalo, Záviš jí to několikrát popisoval, dole ve vykopávkách, sesypal se, hromada kostí. A střepy.

V tu chvíli se umírající vzepjal a zprudka vyhrkl: „příští! příští! příští! příští!“

To už Ludiše nestrpěla.

Umlčela ho. Zacpala mu tu vyprahlou trhlinu, jíž se ze rtů drolila oschlá krev, pevně přitisknutou dlaní zarazila řinoucí se proud příštího a podržela ji tam, dokud to docela neustalo. Poté, sotva ho nechala nadechnout, mu křikla do ucha:

„Mě až příště?“

Příští rok nebo příští okamžik nebo příští život?

Byl potichu, neodpovídal jí. Bylo ticho, jež vytěsňovalo sluch. Ludiši v hlavě dlouze doznívala její otázka. Za naprostého ticha.

Přišlo to v náhlém popudu, že se zeptala. Hned po té vzpomínce to přišlo. Vzpomněla si, když na své dlani ucítila pálení jeho rtů, jak spolu jednou stáli vzadu za domem u zdi, to už nebyli děti, v té době se už střehli jeden druhého dotknout. Hlavně on ztrácel jistotu, kdykoliv se k sobě nějak přiblížili. Stačil jen trochu důvěrnější hovor, jako právě tenkrát. Vskrytu ho litovala, když se mu musela začít vysmívat, ale nedalo se, Záviš tam neunesl její blízkost a brojil, zkoušel to na ni, nahazoval zarputilé obličeje a vedl odhodlané řeči, aby vypadal tvrdě, nedotknutelně. Přitom ho všechno prozrazovalo, jak si nevěří. Slzy v očích, když nedokázal přemoct její výsměch. Byla sice mladší, už odmala však byla pevnější než on. To cítili oba. V návalu vzteku Záviš nakonec sevřel ruku v pěst, přitlačil ji na zeď, prudce škubl dolů, sykl bolestí. A hned tu pěst vymrštil proti Ludiši a podržel ji přímo před jejíma očima. Aby jí ukázal. Uviděla sedřenou kůži, bílé šrámy a v nich zvolna prosakující krev. Ucukla před tím, ale to už věděla, že ho může lehce odzbrojit, stačil jí k tomu jediný přesný zásah: „No no, neboj, než se oženíš, tak se ti to zahojí!“ Vyvalil na ni oči. Jako by opravdu promlouvala na malého ubrečeného chlapce, s takovou konejšivostí to tenkrát řekla, a na dovršení všeho levou rukou pohladila to místo na zdi, o které se poranil.

Ještě teď cítila na dlani hrbolky a vydroleniny, ostrou zrnitost toho povrchu. Ještě teď, když tu dlaň držela bratrovi na ústech. Chtělo se jí pokračovat ve vzpomínání a promítat si v hlavě jejich život v oněch letech a měsících, než. Tohle tady.

Ale jen co sem přeskočila – a mělo to být sotva na okamžik, jen aby se letmo upamatovala, že bude vzpomínat ze žalu – musela už zůstat, neboť se nevrátila zpátky tam, kde prodlívala předtím, ale někam, kde to celé bylo jinak. Pořád seděla nad umírajícím, jenže najednou se jí to odkrylo. Co se tady stalo. Co se jí to pokoušel říct. O kom. Dostala to jako hádanku, „odhodil“ a „příští“, střepy, kosti, „tělem tam“. Kdo je to? Nevěděla, ale v ubohém, jednou provždy zničeném těle, které před ní leželo naráz jakoby rozšířené až k příčinám své zkázy, našla jeho hrůzné prozrazení. Poznala, kým je, když se s ním střetne někdo jí nejbližší. A bylo to víc, než vědět o něm všechno.

Bylo to jako muset se mu vzdát. Tisíce pružnejch pohybů, znovu ta zmnožená nahá postava. Jen kvůli úplnému zpustošení, ne pro slast. Co už jí zbývalo, než ověřit si, že to „příští" mělo znamenat „příště". Pro sestřičku.

Otázka ale padla už před drahnou chvílí a pořád bylo ticho, ticho.

Ludiše tichem zahlušená. Ani si neuvědomila, že na ústech, ze kterých očekává odpověď, celou tu dobu pevně drží ruku.

Jako by si ji zalehla.

Odkrvenou, ztěžklou končetinu, kterou nakonec shledala namísto ruky, nemohla vůbec uzvednout, co ale horšího. Nepoznávala ji. Popelavá kůže posetá skvrnami, a nehty...! Zůstala na ně zírat.

Vymleté z lůžek. Zkroucené. Zčernalé!

Odtrhlo ji to od všeho, co ještě před chvilkou vnímala jako přítomné, od jejího vlastního mládí to Ludiši odtrhlo, jakmile jen odtrhla tu ruku od úst umírajícího. Tehdy, v místnosti prosycené smradem z hovna, když musela škubnout vší silou, protože jí dlaň lpěla na tom mokvavém mase jako přiklížená. Najednou se to hrnulo ráz na ráz, samý kmit cik cak odtehdy doteď, léta letoucí v cuku letu. Ruka, loket. A vystřelilo to až do ramene.

Kdy a jak ochrnula na levou paži, o tom stará Steršovka nikdy s nikým nemluvila. Znala ty jejich posměšky, četla je lidem z tváří, když se s ní míjeli na ulici. — Už je zase zavěšená! — Má to na háku! —

Vláčela to po boku jako souši, odpornou na dotek i na pohled, musela si to umývat a ošetřovat, i když se toho štítila, žila s tím, a ani sny ji nezbavovaly tý přítěži. Zdávalo se jí třeba, že podstupuje ukrutné procedury, aby se jí levice aspoň narovnala. Ale loket nepovolil, odolal i drtivému tlaku hyeních čelistí, až k němu nakonec, ztuhlé v křeči, samy přirostly a ještě víc zpevnily strnulé ohbí.

Bylo ale něco, co ji mučilo mnohem víc než tyhle sny, víc než ta odpornost, víc než všechny ty posměšky.

Jak se to stalo. Jestli se to stalo. Jestli to opravdu nebylo tak, jak jí to říkali, že totiž byla ochrnutá odjakživa, že se s tím už narodila a na celým světě nenajde nikoho, kdo by si ji pamatoval jinak. Tak jako ty pahorky, na které se den co den dívala skrze záclonu a které tu taky byly vždycky, ze zdejších je každej už jako dítě vídal na jejich místě, slunce nemohlo vycházet nikde jinde než za nimi. Neoblomná paměť všech okolo, ještě neoblomnější než to ochrnutí. Paměť, která jí brala půdu pod nohama, když její vlastní paměť neskýtala žádnou pevnou oporu.

Její paměti jako by se to vyhnulo.

Ačkoliv se tisíckrát znovu s úporným úsilím pokoušela rozlišit vzpomínky, kdy ještě byla levou paží vládla a kdy už ji jen vláčela, a tisíckrát znovu zasazovala zpětně všechny, i ty sebenepatrnější pohyby do přesného sledu, aby pokaždé bezděky žasla nad souhrou svalů, samozřejmou a jistou, dozajista nenávratnou, stará Steršovka přesto při určování toho zlomovýho okamžiku nikdy nepřekonala přibližnost, za níž už byla její paměť matena scuchaným chumlem chvil. Vteřin jako much. Cik cak odtehdy doteď. Docela jindy.

Znenadání to zeje jako průrva, průrva v ruce, v odkrvené ruce, kterou tíha odkrvenosti, závratná tíha, vtahuje do propastné závrati. Znenadání se bezvládná končetina stává jednou z končin závrati a propuká v ní mravenčení.

Pichlavé zrnění nervů a vteřin, sype se to, znásobuje, tisícerý tikot a kmit, mihotání pablesků a skvrnek, a vmžiku písečná záplava, a vmžiku srocení časů, a vzdutá drť vymílá ramenní kloub. Paže se zvířila.

Paměť z toho neuchovala ani střepinu, a přece bylo těch zrnek, že to až drhlo.

Těžko si však něco vybavit ze závratné tíže. Znenadání zapomnění. Znenadání bezvědomí.

A naráz hlas.

Ten hlas. Naráz ten hlas. Otřesný. Kým by neotřásl?!

Kdo by ho čekal?!

Vždyť jestli se tu dalo procházet krajinou a vstupovat do domů a propadat zkáze a dožívat v ústraní, ten hlas už nikdy neměl zaznít, neboť to všechno svůj počátek vzalo přesně tam, kde to hlasu vzalo jeho zvuk. Kde ho to zasypalo. Odnikud nikam už neměl doléhat, už ani neměl být hlasem.

Zaznělo to ale jako rozkaz, kterého nelze neuposlechnout:

„...sebe Sterš!!!“

Píščitý přízvuk, hlásky cezené skrz zrnění. Jako když se sype suť. Vyostřenost v sykavkách, když síla v nárazech se už přece jen otupila. Ten poryv přišel z předvěké dálky a tady pouze odezníval. Ale hned všechno smetl.

Úplně všechno.

Už se tomu skoro dalo říkat svět.

Dokonce se o tom už i tak začínalo psát. Třeba v tom nejbližším příštím vydání novin, kde měly přijít na přetřes steršské vykopávky. Samé zprávy ze světa. Ze všech stran a koutů, kudy se prohnal jezevec. Světem to hejbalo, to jeho funění a dusot, byl z toho všeobecnej poprask. Kde se vzal, kam se řítí. A kam se za ním řítí lidstvo, na nejvyšší míru vydrážděné tím, že ho zaboha nedokáže chytit. Původně se zdálo, že nebude nic snazšího. Ale jako na potvoru se všude objevilo tolik skulin, jimiž mohl jezevec unikat, tolik dutin, kam se mohl ztrácet, aby se vzápětí vynořil jinde, tolik otvorů a mezer! Tolik jizev. Nory, jámy, vrty. Chodby, chrámy, kryty, hroby, nádoby. Vnitřnosti a ústa. Svět se náhle vyjevil jako cosi, co se drolí, rozpadá. Do tisku už šla spousta článků na to téma.

Ale pokud se kdysi předpovídalo, že jednou nezbude než jít a zavřít věštírnu, teď už asi zbývá právě jenom zavřít příští vydání novin. O těch vykopávkách je v nich beztak pouze zmínka. Že tam něco nesedí, čísi nepříčetnost by z toho ráda složila víc než jen jednu kostru, píšou tu, a proto v cenu toho objevu bude asi rozumější příliš nedůvěřovat. A co se lidstva týče, nač to dočítat? Jestli tudy nebo tamtudy, jestli teď sem nebo vedle nebo odnaproti, kam se dřív vrhnout, odkud vyrazit, kde ho lapit... Takováhle honička za jezevcem, to sotva povede jinam než rovnou do nikam.

O lidstvu bylo koneckonců předčasné cokoliv začínat, natožpak s ním končit.

Lidstvo sem mělo vstoupit teprve až skrze trýzeň, ve kterou se obrátilo sourozenectví těch dvou. Jednou dopoledne, pár dní předtím, se Záviš díval na svou sestru, jak se opírá do okna, aby ho otevřela. Trhavé pohyby jejích ramenou a zad. V ten čas lidstvo nebylo víc než prach, který se ještě nezvednul.

To až pak, když Ludiše skousla na falešný zuby, jen co odervala ruku od úst svého bratra. Ti všichni kolem. Jejich pozdravy. Jejich paměť. Jejich děti. A to něco sotva tušené, co v nich všech narůstalo odkudsi odedávna a teď se jako zlověstné mračno pozvolna blížilo sem. To steršské: minulost přeplněná zničenými těly a zvěrstvy tak otřesnými, že připomenout z nich jen zlomek a už by nikdo neunesl ani pouhou představu, že by po tom všem mělo ještě cokoliv přijít.

Hlas dozněl.

Dolehl sem, dozněl a všechno vzal s sebou.

Všechno rozprášil, smetl a beze stopy pohltil.

Je to pryč.

Asi se tomu pořád ještě nechce věřit. Vždyť ještě před chvilkou, právě před chvilkou, sotva před chvílí to tu ještě všechno bylo. Jako že byl Sterš! A najednou je ta chvíle nazpět nedohledná.

Jako že Sterš je ten tam.

Někde tam, v bezměrné, přehluboké hloubce té chvíle se tají letmé mihnutí, mžik podobající se docela nepatrnému zrnku uprostřed nedozírné prázdnoty. To jak si tenkrát, kdysi, v nepaměti, dřív než ho kdokoliv stačil postřehnout v oku smršti, zmizel ten přemrštěný příští daleko za koncem těchto řádků, teď už nedalekým.

Byl potom, příští a prašný, sledován kam až to šlo. Ale teď, ani kdyby se někdo na poslední chvíli opravdu dokázal chopit poslední chvíle a mocný účinek toho všeho, co je naposled, využil k tomu, aby se vymrštil za Steršem, stejně by se už k Steršovi nedostal ani o mrť blíž. I kdyby se snad našel někdo takový, kdo by dokázal ulovit jezevce a v posvátné bázni ho přinesl Steršovi za oběť, ničeho by nedosáhl. Nedostalo by se mu za to dokonce ani toho nejnepatrnějšího znamení, kudy zamířit, aby se vstříc vlastnímu konci mohl vydat aspoň přibližně ve směru onoho přemrštěného příštího.

Honem ještě nějaké vzepětí, nadlidské, leč marné vzepětí? Marné, aby dalo obraz o tom, co zůstane už nenaplněno? Honem ještě kus hrdinské báje?

To ne, dost už příběhů, kde vždycky všechno končí u té plné hrsti písku, kterou vítr pomalu rozvívá do ztracena, dokud nezbude jen prázdná dlaň. Tady se přece neztratil prach z ruky, tady se ruka ztratila v prachu, rozvířená a hned vhlcená.

Snad se měla pod drtivým tlakem toho hlasu obrátit v kámen, kus šutru, skalisko. Stará Steršovka by se pak po celý zbytek života ptala, jak se jí to stalo. Znásobeno nespočetnými pokoleními těch po ní a před ní, minulých, přítomných i budoucích, kteří by prožili svoje životy bez nejmenšího ponětí, jak se to stalo jim.

1993–1999